



Blaž Perko

Je čisti šport utopija?

Hitreje, višje in močnejše ali prehiteti, preskočiti in premagati? Zmagati! Za vsako ceno in ne glede na vse?! Kljub izjemnemu razvoju naše civilizacije in družbenemu napredku na vseh področjih, kljub različnim sprejetim formalnim zavezam ter deklaracijam, kljub zapisanim politikam usmerjenim v višji smoter in plemenitim vrednotam ter družbenim normam, ki jih učimo ter povečujemo navzven. Želja po zmagi in priznanju velikega dosežka je za marsikoga prevelika. Tako velika, da je pripravljen prekršiti vsa pravila in pozabiti na vse vrednote ter tvegati tudi zdravje in dobro ime, samo da bi si ustvaril prednost. Pogosto slišimo, da je močna sla po uspehu za vsako ceno posamezniku prirojena. Še huje, če mu je privzgojena ali zmanipulirana kot edini smisel njegovega športnega udejstvovanja. Pesimistično bi lahko zaključili, da nam ni pomoči. Vztrajno kršimo lastna pravila, po drugi strani pa smo pripravljeni nameniti enormne količine sredstev in energije v nadzor ter promocijo teh istih pravil. Skozi uporabo in skozi boj proti uporabi nedovoljenih sredstev ali postopkov v športu se vsekakor kažejo slabosti današnje družbe, ki se jim tudi šport žal ne uspe izogniti. Zakaj je temu tako? Je težava v športu samem ali v nerazumevanju njegovega bistva? Mogoče v izkoriščanju športa za različne namene? Poglejmo kaj pravi kolo zgodovine.

Šport, kot ga poznamo danes, je najverjetneje začel nastajati že, ko so naši predniki pridobili dovolj prostega časa in so namesto stalnega boja za preživetje lahko počeli še kaj. Človeški nagon in tudi način zagotavljanja preživetja sta zato verjetno usodno vplivala na primitivne zametke dejavnosti, ki bi jih lahko povezali z izvorom športa. V antični Grčiji je šport dobil velik socialni pomen. Zmagovalci takratnih tekmovanj so bili posebej cenjeni, tako imenovani »tekmovalni duh« se je prenašal tudi na druga družbena področja - politiko, filozofijo, znanost, umetnost. Spoštovana so bila pozitivna načela in vrednote kot so poštenost, plemenitost in skromnost. Tudi zmago je bilo zato

potrebno doseči brez prevar. Določeni viri sicer govorijo o uporabi posebnih »diet« tedanjih tekmovalcev a bi jih verjetno težko potrdili kot doping. Tedanje olimpijske igre so imele tudi širši simbolni pomen saj so v času tekmovanj prekinili celo vojaške spopade. Starogrška družba je torej postavila temeljna načela športnega udejstvovanja, ki bi jih veljalo v korist zdravega razvoja celotne družbe ohraniti. Žal je že v času velikega rimskega imperija spektakel prevladal nad plemenitimi vrednotami športnega boja na tekmovališčih. Takratna tekmovanja so postala predvsem sredstvo oblastnikov za zadovoljevanje ljudstva in zagotavljanje socialnega miru. Množice so se lahko naslajale na račun velikega boja za preživetje gladiatorjev, ki verjetno zato ravno niso izbirali sredstev. Sicer primitivno ampak zveni kar poznano. Po določenem daljšem zgodovinskemu obdobju, ki športu, če ga lahko tako imenujemo, ni bilo ravno naklonjeno, pa nastopi doba razcveta in nastanek modernega športa. V začetku se takratni filozofi zopet spomnijo antičnih korenin. Po načelu, da se zdrav duh lahko razvije v zdravem telesu, se telovadba vrne v šole, začne pa se tudi razvoj sistemov, ki botrujejo nastanku modernega športa. V Angliji, ki velja za zibelko današnje oblike organiziranega športa, je vzporedno z industrializacijo tudi šport postajal vse bolj industrijska panoga. Oblikujejo se natančna pravila in tekmovanja so vedno bolj resna. Šport postaja bolj organiziran in profesionalen. Stremi se k čim boljšim dosežkom in zato se kmalu pojavijo tudi različne snovi za izboljšanje sposobnosti športnikov. Konec 19. stoletja na starogrških idealih ponovno zaživijo olimpijske igre. Ustanovljen je Mednarodni olimpijski komite. Po vzoru starih Grkov ustanovitelji ne razumejo olimpijskih iger zgolj kot športnega tekmovanja. Olimpizem je opredeljen kot življenjska filozofija, ki v harmonično celoto povezuje vrednote telesa, volje in duha. Organizirano olimpijsko gibanje ima cilj vzgajati mladino s pomočjo športa in tako pomagati graditi miren in boljši svet brez diskriminacije in v olimpijskem duhu, kar je mogoče doseči le z medsebojnim razumevanjem v duhu prijateljstva in fair play-a. Kljub plemenitim namenom ustanoviteljev modernega olimpijskega gibanja po antičnem vzoru in veliko pozitivnim športnim zgodbam o spoštovanju, tovarštvu in solidarnosti, so olimpijske igre žal večkrat zlorabljene v politične in druge namene. Tudi primeri kršenja načel, k spoštovanju katerih na vsaki otvoritvi olimpijskih iger zaprisežejo udeleženci, so številni. V zadnjih letih smo na primer zopet priča obravnavam celotne športne administracije v Rusiji, ki je obdolžena systemskega kršenja proti-dopinških pravil. Športniki vračajo osvojene kolajne, v arhivih se brišejo njihovi izidi, na olimpijskih igrah ne smejo zastopati svoje države. Pesimistično lahko zopet zavzdihnemo, da nam ni pomoči. Športna tekmovanja so edino smiselna, ko vsem športnikom omogočajo enakovredne pogoje za tekmovanje. Ob tem morajo vsi športniki in ostali udeleženci to prepoznati kot najvišji in edini cilj. Tudi za voljo poraza na tekmovanju. Ali smo sposobni in predvsem kako narediti preskok v našem razmišljanju ter v naših dejanjih za doseg tega cilja? In da ne bo pomote, uporaba dopinga v športu ni edina prepreka, ki jo moramo pri tem premagati.